

בעזרת השם יתברך

וועד העירוב

125 - 6 עמודים

תשובה מהרה"ג ר' יצחק
הלוי מנדל שליט"א דומ"ץ
בקרית יואל מאנרוואו,

אודות סילוף דעת
כ"ק אדמו"ר
מסאטמאר זצ"ל
בענין תיקון
עירובין באמריקא

מכתב מהרב הגאון
מוה"ר ר' יצחק הלוי מאנדל
שלוטי"א
מו"ץ במאנדאו

בעמודים "חקר הלכה" על יו"ד ושו"ת

בענין סילוף

דעת רבינו זי"ע

בענין תיקון עירובין באמריקא

ערש"ק פרשת צו תש"ס

למע"כ תלמידיי החשובים והמופלגים שיחיו החונים
בשכונת בארא פארק יצ"ו

שלי' לכם ולכל הגלויים אליכם, יתברכו בשובע שמחות
ורבת הצלחות.

על דבר שאלתכם במה שפידסמו לאחרונה במכתבי
עתים בשם מרן רבינו הקדוש רשכבה"ג בעל דברי יואל וצוק"ל
שהוא הי' מתנגד לעשיית העירוב בברוקלין.

(א) הנה איחרתי קצת מפני שרציתי להתחקות אחר מקור
מחצב הדברים, היות זה אומר בכה וזה אומר בכה, ואחר בירור
כל הדברים הנאמרים והגכתבים בזה, ולאחר חקירות ודרישות
לעמוד על שורש הדברים, ראיתי שיש כאן סילוף גדול מאוד
במה שמשתמשים בשמו של מרן רבינו הגדול וצוק"ל נגד
העירוב בשכונת בארא פארק, על כן ראיתי מן הנכון להבהיר
הדברים והשומע ישמע וקושטא קאי.

(ב) דהנה אמת נכון הדבר לפי עוזת הדברים הנאמרים
בשמו אשר ראויים לסמוך עליהם יוצא, שלא רצה ליתן הסכמתו
(לא לו ששאלו ממנו ליתן הסכמתו) לעשות עירוב על כל
מאנהעמין או כל ברוקלין. ומאידך ידוע גם, שדעתו לא הי' נוחה
לעשות עירוב על איזה רחובות בלבד (ולא לכל השכונה), זולת
לצורך גדול, כגון יו"ט סוכות שחל בשבת. וכן מסר לי ג"כ איש

מהימן מהמקורבים של מרן ז"ל שלא הי' דעתו נותה לעשות עירוב על איזה רחובות בלכר בג"ל. אבל גם ע"ד העירוב במאנהעמין וברוקלין (גם לפי דבריהם של הני שראויים לסמוך עליהם) לא ביקש מהם או משום אדם לפרסם בשמו שהוא מכת האוסרין, וכפי עדות הגה"צ הרי"ד מאסקאוויטש משאין זצ"ל, שפירסם ברכים עוד בשנת תשמ"ז בחיי מרן ז"ל שאמר לו מרן ז"ל שאינו מעכב עליו רק שהוא אינו מתערב בענין זה - וכבר ידוע דרכו בקודש, שלא רצה ליתן הסכמתו לכמה דברים שביקשו ממנו הסכמה, מפני שלא רצה שיהי' אחריות הדבר עליו, אבל מ"מ גם לא עיכב ולא התנגד להדבר וכן לא רצה ליתן הסכמתו לשום ספר חדש כידוע, והוא ג"כ מפני טעם זה, אבל מ"מ לא התנגד להדפסתו.

ג) ויותר מזה מבואר בתשו' דב"י יו"ד סימן ק"ה אות א' דסיירי שם לגבי ענין חמוד הגונע לאיסור א"א (להתיר א"א ע"י עדות ערכאות שכזמנינו - אשר לפי דעתו אין זה מספיק להתיר איסור א"א), דכתב שם דע"כ מעולם לא רצה להודקק להתיר א"א ע"י עדות ערכאות, אלא שאם כתבו לרבנים אחרים והתירו, לא הייתי מתערב בדבר ולא אמרתי לא איסור ולא היתר עכ"ל עיי"ש.

ד) ובפרט מה שרצו להוסיף עוד נופך על שמו של מרן ז"ל ולחלות בו בוקי סרוקי שדעתו הי' לאסור לעשות עירוב כתיקונו, מפני שיש לחשוש על מכשולות, או בכשרות העירוב או מפני פריצות וכדו', הנה הדבר מבואר מפורש להיפך בתשו'

דברי יואל למרן ז"ל בכמה מקומות - עיין תשו' דב"י או"ח סימן יו"ד אות י"א שכתב לענין שער באשה, דכזמנינו מחמת גודל הפריצות והרהורי עבירה הי' מהראוי לגזור לאסור בכרכה וכד"ת משום שער באשה אף נגד הבתולות שדרכם להיות מגולה, אך ודאי שאין לנו לגזור גזירות מרעתינו מה שלא אמרו חז"ל, עכ"ל"ק. ועי"ע בתשו' דב"י יו"ד סי' מ"ד שכתב ח"ל תמידני שחשד אותי שח"ו אני נחר גזירות, ומי אנכי לגזור גזירות בישראל, עכ"ל"ק.

ה) ועיין ג"כ תשו' דב"י יו"ד סימן ע"ו או"ח שהביא נמי משמיה דהריב"ש ז"ל סימן קכ"ה שכ' הריב"ש ז"ל על מילתא שהי' מסתבר לגזור עליו ח"ל, שאין לנו לגזור מעצמינו יותר ממה שגזרו חכמים ואפי' כשאין בני תורה וכו' עיי"ש. ועיין עוד מש"כ מרן ז"ל בתשו' דב"י או"ח סימן מ"ז בנידון גזירת פתיחת התניות בשב"ק אשר לפי הנראה הוא ענין חמוד מאוד כגזירת שמד, וע"כ לפי דעת השואל הי' בכלל יהרג ואל יעבור. אבל מרן ז"ל כיון דלא הי' ברירא ליה שהנידון רמיא לגמרי לנידון גזירת שמד, על כן לא רצה לא לאסור ולא להתיר, והביא דברי חז"ל שכתב קמ"ה ע"ב דאמרי' שם אמור לחכמה אחותי את, אם ברור לך כאחותך שהיא אסורה אמור, ואם לאו אל תאמר עיי"ש.

ו) וראוי להביא כאן עוד מש"כ מרן ז"ל בתשו' דב"י יו"ד סימן מ"ט בענין אם נכון לפרסם אזהרה (על דבר שיש בו חששות) היכא שאין בידינו לחקן - חז"ל"ק, דאודבה מהדפסת מכתבים מרובים יש לחוש עוד לקלקול ח"ו עיי"ש. וה"נ בג"ד אין

לך מכשול גדול מזה שמפרסים לפני ההמון שאינם יודעים להבחין שדעת מרן ז"ל לגזור ולאסור גם המותר רק מטעם חששות וכדו' ויכואו אח"כ כל המון העם (אשר נוחים להם בהעידוב ואינם רוצים לקבל על עצמם גזירות חדשות) לדון מזה ולומר גם על שאר דברים שדעת מרן ז"ל הי' באמת לאסרם באיסור חמור מדין התורה, שג"כ אלו אינם רק גזירות חדשות משום חששות וכדו'. וכן שמעתי מהרבה בני תורה מתלמידי רבינו זצוק"ל שדעתם ג"כ כנ"ל.

(ז) והנה הך מילתא הנ"ל, שכ' מרן ז"ל בשם הריב"ש ז"ל סימן קכ"ה שאין לגזור מעצמינו יותר ממה שגזרו חכמים כנ"ל. באמת כללל פסיקא הוא בדברי הפוסקים בכמה מקומות, דאין לגזור גזירות מדעתנו, וכמו"כ כתב הריב"ש ז"ל גם בסימן רע"א עיי"ש. וכ"כ הה"ט בפ"ה מהל' חמץ ומצה ה"ז, והרב"י והר"מ אור"ח סימן תס"ב, והפר"ח אור"ח סימן תס"א (ר"ה עוד כתב) ובסימן תרנ"א, ובפר"ח יו"ד סימן פ"ד ס"ק י"ז עיי"ש. ועיין ג"כ בדברי הרא"ש ז"ל שבת שכ' וז"ל תמהני האידך יוכלו הנאונים לחדש גזירות עיי"ש. וכעיי"ז כתב הרא"ש ז"ל גדה פ"י סימן ג' דאין לנו לגזור גזירות מדעתנו מה שלא נמצא בהש"ס, ואם אדם חשוב מרוב ענוותנותו ופרישתו אינו רוצה לסמוך על עצמו לעשות מעשה, ינהג מדת פרישתו לעצמו, אבל לא ניתן ליכתב בספר להורות כו' לדורות הבאין וכו' עיי"ש. ועיין ג"כ שד"ח מערכת גימ"ל אות י"א ובפאה"ש שם סימן ד' מש"כ להעיר על דברי תשו' ב"ש עיי"ש.

(ח) ואע"פ שאלו המערערים נראה רכונתם לשמים, ודעתם לגדוד כדי שלא יפרצו בחומת השבת ובחומת הצניעות וכדו', וכדאי שכונתם טובה ורצויה מאוד. אבל אין זה רק דעת עצמם, וכל אחד רשאי לומר דעתו, אבל אין לזה ענין עם דעת מרן ז"ל, כל שלא נמצא כתוב מפורש כן, ולא אמר מרן ז"ל הדברים או המעשים הללו לשום אדם לפרסמם בשמו, וענין זה לתלות דעת עצמם על מרן ז"ל, זה גופא סילוף כמובן. וכבר ידוע מש"כ מרן ז"ל בהקדמתו לס' עה"ג ועה"ת שלא להאמין מה שאומרים בשמו בחצות וברחובות אלא למה שהוא כתב בעצמו.

(ט) מה גם, שכל המעשים הנאמרים שיש לחשוש שיהיו מכשולות בהעידוב, אם לא שיהי' בעיד מי שהוא הבר-סמכות-עליונה שהכל (או עכ"פ רובם ככולם) קיבלו אותו עליהם, שייך גם בעיד אנמותערפען ועיה"ק ירושלים ובני ברק ומאנסי. וגם כל החששות שיפרצו חומת הצניעות שייך גם בסקווידא וקרית יואל ואפי"ה אין פוצה פה.

(י) ובפרט דלפי דברת רבים וכן שלימים שרוצים בהעידוב כדי להציל את עצמם ממכשול של איסור התנאה (ובתוכם חולים וזקנים), ואומרים כפה מלא שלפי המצב שהי' קודם שנעשה העידוב הי' בודאי מכשולים רבים ועצומים, ועכשיו עיי' שנעשה העידוב אודו לי', א"כ מהיכי תיתי להם לאסור הדבר, משום חשש דילמא יצמחו מזה אח"כ מכשולים, הלא כלל גדול הוא דאין ספק מוציא מידי ודאי. ובפרט אם לפי הנראה לפנינו

העירוב נעשה כתיקונו בדבר המתקיים. ועכ"פ אחר העיין בכל מענותיהם של המערערים נגד העירוב, וכל מעמיהם שנתנו בזה, אין בהן כנותן טעם מספיק כלל, ובשגם שכבר נתבאר לעיל מדברי הפוסקים שאין לנו לגזור גזירות מרעתינו.

יא) ואע"פ שהצליחו בסילופם, להשיג גם איזה חתימות של רבנים גדולים וחשובים, אבל כבר העיד הנסיון בזה שכבר אירע כך בעבר כמה וכמה פעמים. ודכונא לפני כמה שנים כשנתחדש המכונה של כדיקת סת"ם כדי להציל הרבים מהמכשולות של ספרי תורה פסולים ממעיות חסרות ויתירות, ה' או ג"כ איזה מערערים ועשו שערוריה גדולה, והרעישו תבל ומלואה שראוי לגזור שאסור להשתמש עם המכונה כלל וכלל, וגם הדפיסו ופירסמו מכתבי איסור במכ"ע מידי שבע בשבוע בדיוק כמו שעושים עכשיו. וסילפו הדברים לפני איזה רבנים שיהיו עי"ז מכשולות עצומים וחששות גדולות, ותלו ג"כ בוקי סרוקי במרן רבינו הגדול ז"ל ועלתה בידם שגם איזה רבנים חשובים חתמו על האיסור שלהם. אבל רבים וכן שלמים התירו הדבר, כי אין לגזור גזירות מדעתנו מה שאין לו מקור בש"ע ובפרט במקום שיש בו להציל ממכשולות. ופוק חזו מה עלתה בסופו של דבר עם כל השערוריה שלהם של האוסרים, שהכל עלה בתוהו ובוהו וכמעט אין זכר לאיסורם ודברי תורה חיים וקיימים וכן אירע עוד כג"ל כבר כמה פעמים.

יב) ובפרט מה שהעיון לאחרונה שהדפיסו דברים שהי' נדפסים בירחון המאור בשם דעת גדול אחד, ועכשיו הוסיפו

ופירסמו שמרן ז"ל הוא בעל הדברים. הנה כל מי שבקי קצת בלישניה ובספרי מרן ז"ל יראה בעליל שאין זה מדרך לשונו של מרן ז"ל, לא לשונו בכתב ולא לשונו בע"פ ולא מדרכי הגיון שלו. והמשב"ק אשר תלי"ת עדיין חיים וקיימים עמנו לאוי"א ג"כ מעידים שדברים אלו לא יצאו לא מפיו ולא מפי כתבו. וגם לפי שיפתם אשאלה מהם מענה, ממנ"פ אם מרן ז"ל בשעתו לא רצה לפרסם הדברים בשמו ושהוא בעל הדברים (יהי' המעם מה שיהי') מהיכי תיתי להעיון לפרסם ולגלות מה שהוא רצה שלא לגלות, ונראה בעליל עד כמה גברו אצלם מדת הניצחון, והעולה על כולנה שלא חלי ולא הרגישו ודעה כתוב שם בפירוש רק, שאינו נכון לערב כל העיר וכו' וא"כ הרי מבואר דדוקא כל העיר אינו נכון לערב, אבל שכונה אחת אמנם נכון לערב, וכל זה לפי שיפתם אבל האמת היא כג"ל. ובפרט מש"כ שם חידוש להביא ראיה לדבריו מהגמ' דעירובין ממה דאמר' שם בחששא דשמא יעלה הים שרמון וכו' הנה הדברים לעצמם כמו שכאו שם אינם מכוונים כלל, וכמו שיראה המעיין הישר. ובודאי דלא יצאו ממרן ז"ל וכג"ל.

יג) ועכ"פ מה שרוצים לדמות מילתא למילתא לאמר, דכמו שלא רצה ליתן הסכמתו לעשות עירוב על כל מאנהעמין או כל ברזקלין כמו"כ אין לעשות עירוב שנעשה כתיקונו על שכונה יהודית בלבד ושעומדת בפיקוח רבנים ומבחקים שנושאים באחריותו, אין זאת אלא ענין של חילוף דברים, וכן שמעתי מכמה רבנים מובהקים (הגמנים בין תלמידיו הנאמנים

של מרן ז"ל) שיש בזה סילוף גדול, כי לא הי' או הנידון והמדובר כלל לעשות עירוב בשכונה יהודית שרובם שומרי תומ"צ.

(ד) ומה שהביאו מרב אחד שהעיד שהוא שאל הסכמת מרן ז"ל לעשות עירוב לשכונה שלו, אבל הרי תברא בצדו, שהרי מפורש בדבריו שהי' המדובר אצלו לעשות עירוב רק לאיזה רחובות בשכונתו הסמוך לביה"ח, אבל לא הי' המדובר או לערב את כל השכונה של בארא פארק בצוה"פ כתיקונו ושהי' נעשה ע"י רבנים המפקחים הנושאים באחריות. וא"כ לא הוסיפו בזה כלום דבר ידוע דעתו של מרן ז"ל שלא הי' ניח"ל לאיזה רחובות בלבד (חוץ לצורך גדול), מחמת דיש בזה כמה מכשולים גלויים. אבל אדרבה לפי עדות כמה בנ"א, שכשנשאל בסוף ימיו בענין עשיית עירוב מהודר על כל שכונת וומב"ג, וגם הי' נעשה בחוק ובאופן של קיימא בתומי ברזל חזקים, ושתהי' נעשית תחת פיקוח וועד של רבנים שישאו באחריותו, הסכים לזה וכיך בהצלחה, וגם צוה לאחד הגבאים שיחי' שיתנו הסכום של חמש מאות דאלער. וכן לפי עדות הגאון המובהק צ"ח האדמו"ר מפאפא זצ"ל הרי הסכים מרן ז"ל לעשות עירוב לשכונת וומב"ג אם הי' הוא נושא באחריותו.

(טו) היוצא לנו מזה, דכל מה שמרעישים המערערים קבל עולם ומלואה נגד העירוב בשכונת בארא פארק על שם מרן רבינו הגדול זצוק"ל, בהניחם זאת ליסוד מוסד בפידסומם במכתבי עתים באופן שהי' דינו רמה כאילו זה דבר ברור ואין לפקפק בו, להוי ידוע שאחר החקירה והבירור ע"י כל מי שיש לו

עינים לראות ואין במבעו להיות נמשך אחר כל מה שמפרסמים ברעש גדול במכ"ע ובחוצות ובשווקים, יראה שהדבר נבנה על יסוד רעוע ולא יהני להמסלפים סילופיהו. וכן שמעתי עוד מכמה רבנים מובהקים בהוראה. ועל כן היטיבו אשר דיברו בזה הרבנים המובהקים עמודי ההוראה ה"ה הגאון הגדול מהר"י ראטה שליט"א אבד"ק קארלסבורג והגאון הגדול אבד"ק אדווארי שליט"א שמסתבר שדעת מרן ז"ל להתיר לעשות העירוב, ודבריהם נכונים מאוד, וא"צ לאסהודי דידי וגם אינם צריכים חזוק, כי כן מפורש בתשו' מרן ז"ל בדב"י כג"ל שאין לגזור גזירות מדעתנו. וכל המוני אחב"י הסומכים על הרבנים הגאונים הנ"ל בכל השאלות החמורות, כש"כ וק"ו שכדאי הם לסמוך עליהם בנידון זה אפי' שלא בשעת הדחק, וכאמת א"צ לפרסם דברי הנ"ל, כי ממילא לא יועילו כלום לאלו הרבנים בהסילוף, ואילו להרכיב היודעים האמת ומבחינים בדברים ואינם נמשכים אחרי המכ"ע כסומא בארובה, הם יודעים בעצמם מה לעשות וקושטא קאי וא"צ עוד להאריך.

וה' שנותיכם יאריך והחזה"ח מאדוה"ש

מנאי הרו"ש הק' יצחק הלוי מאנרל

דומ"ץ במאנראו נ.י. בעמח"ס "חקר הלכה" על יו"ד